

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Työelämä on murroksessa ja yhä suurempi osa tarjolla olevasta työstä on lyhytaikaista, osa-aikaista tai kausiluonteista, mihin työntekijällä ei ole mahdollisuutta itse vaikuttaa. Huomioitavaa on myös se, ettei kaikilla yksilöstä riippumattomista syistä ole mahdollisuutta työllistyä kokoaikaisiin ja toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin. Kaikki työ on arvokasta ja esitettyjen muutosten tulee olla sellaisia, että ne ennemminkin kannustavat kuin rajaavat työn vastaanottamista.

Esitetyn muutoksen myötä yhä useampi työttömäksi jäävä henkilö (työhistoria alle 12 kk) ”tippuu” ansiopäivärahan saajasta peruspäivärahan varaan. Todellisena vaarana näemme sen, että vaikeassa työmarkkina-asemassa oleva henkilö jää pysyvästi ansiopäivärahan ulkopuolelle. Näin ei saa tapahtua.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Hallituksen esityksen mukaan palkkatuetusta työstä työssäoloehto kerryttäväksi hyväksyttäisiin 75 %. Lisäksi esityksessä todetaan, että hallitus on antamassa alkuvuodesta 2024 eduskunnalle esityksen, jonka mukaan palkkatuetusta työstä työssäoloehto ei jatkossa voisi kertyä lainkaan.

Sininauhaliitto huomauttaa, että palkkatuetun työn tavoitteena on edistää nimenomaan työllistymistä ja kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleville siirtyminen avoimille työmarkkinoille tapahtuu usein juuri palkkatuetun työn kautta. Uudessa 1.7.2023 voimaan tullessa palkkatuki uudistuksessa palkkatukijaksot lyhentyivät seuraavasti: työtön alle 12 kk, palkkatuki 5 kk ja työtön yli 12 kk, palkkatuki 10 kk. Työssäoloehdon pidentämistä koskevassa esityksessä palkkatuetusta työstä 75 % edelleen kerryttäisi työssäoloehto, jolloin 5 kk:n palkkatuettu työ kerryttäisi työssäoloehto 3 kuukautta 22 päivää ja 10 kk:n palkkatuettu työ puolestaan 7,5

kuukautta. Eli yhden palkkatukijakson aikana työssäoloehto ei jatkossa palkkatuella työllistyneellä henkilöllä enää täytyisi.

Sininauhaliitto huomauttaa, että esitetyt muutokset heikentävät työssäoloehdon kertymistä erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, joilla ei ole mahdollisuutta täysiaikaiseen työskentelyyn. Haluamme painottaa, että osa-aikaisesti työtä tekevistä iso joukko haluaisi työskennellä kokoaikaisesti, mutta sellaista työtä heille ei ole kuitenkaan tarjolla monista eri syistä, kuten työn kausi- tai jaksoluonteisuuden vuoksi. Käsitksemme mukaan ei ole olemassa mitään laillista perustelua sille, ettei palkkatuettu työ kerryttäisi yhtäläisesti työssäoloehtoaa kuten mikä tahansa muu työ.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Sininauhaliitto tähdentää, ettei muutoksen lähtökohtana saa olla säästötavoite. Arviomme mukaan työssäoloehto täytyisi osalla työntekijöistä tuloperusteisessa mallissa aiempaa helpommin. Toisaalta osalla näin ei kävisi vaan työssäoloehdon kertyminen heikkenisi. Huolestuttavaa on se, että näin kävisi juuri heille, jotka jo ovat heikoimmassa työmarkkina-asemassa muun muassa matalan palkan tai pätkittäisen työuran vuoksi.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Esityksessä ehdotetaan, että suojaosasta luovutaan työttömyysetuuden sovittelussa. Sininauhaliitto vastustaa suojaosasta luopumista ja katsoo, että suojaosan poistamisella on työllisyyttä heikentävä vaikutus. Suojaosa on kannustanut vastaanottamaan myös lyhytkestoista työtä. Suojaosa on tarkoituksenmukainen kannustin työn vastaanottamisessa, jolloin se lisää myös mahdollisuuksia työllistyä kokoaikaisesti.

Sininauhaliiton arvion mukaan esityksen vaikutukset kohdentuisivat erityisesti niin osa-aikatyötä tekeviin kuin osatyökykyisiin, joiden työmarkkina-asema on jo nyt hankala. Suojaosan poisto heikentäisi entisestään osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia ja työmarkkinoille siirtymistä. Pahimmillaan suojaosan poisto voi tehdä osa-aikaisen työn vastaanottamisesta taloudellisesti kannattamatonta tai johtaa siihen, että henkilö jää kokonaan työttömäksi.

Suojaosan poisto heikentää toimeentuloa, mikä kasvattaa toimeentulotuen tarvetta erityisesti yhden aikuisen lapsiperheissä. Kela on arvioinut, että vuonna 2022 hintojen nousun myötä köyhyyteen oli pudonnut jo noin 16 000 lapsiperhettä. Sininauhaliitto ei voi hyväksyä esitystä, joka lisää tällaisen kehityksen riskiä.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Esityksen mukaan työttömyysetuuden lapsikorotukset poistuisivat. Esitystä perustellaan sillä, että se lisäisi eri etuuksien samankaltaisuutta. Sininauhaliitto ei hyväksy esitystä eikä pidä sille esitettyjä perusteluita riittävinä.

Lapsen oikeuksien sopimus on laadittu turvaamaan jokaiselle lapselle oikeus hyvään elämään ja kasvuun. Yksi keskeinen keino näiden oikeuksien toteutumiseen on perheiden riittävän toimeentulon turvaaminen. Tähän lasten oikeuksien turvaamiseen on myös nykyisen hallituksen esityksissään sitouduttava. Sininauhaliitto katsoo, että työttömyysetuuden lapsikorotuksen poistaminen lisää selkeästi perheiden tarvetta turvautua viimesijaiseksi tarkoitettuun etuuteen eli toimeentulotukeen ja että se tulee lisäämään myös perheiden muiden palveluiden tarvetta ainakin jollain aikavälillä.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Hallitus esittää omavastuuajan pidentämistä viiden työttömyyttä vastaavan päivän ajasta seitsemään työttömyyspäivään. Sininauhaliitto vastustaa myös omavastuuajan pidentämistä, koska se heikentää merkittävästi työttömän asemaa sekä hänen käytettävissään olevia tuloja.

Sininauhaliiton mielestä on hyvin aliarvioivaa olettaa, että työttömät lähtökohtaisesti itse valitsisivat työttömyyden. On ymmärrettävä, että työttömyydessä on usein kyse soveltuvien avoimien työpaikkojen tai työhön tarvittavan osaamisen kohtaamattomuudesta.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Esityksen vaikutusarvioinnit ovat hyvin puutteelliset. Sininauhaliitto huomauttaa, että esityksen ja muiden samanaikaisten ehdotusten (toimeentulontuki ja asumistuki) yhteisvaikutusta on mahdotonta nyt arvioida. Todennäköisesti yhteisvaikutukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisiin, perheisiin. Lisäksi toteamme, ettei valmistelu ole myöskään lausuntokierroksen (kaksi viikkoa) osalta vastannut hyvää lainsäätämisprosessia, ja siksi pidämme tällaista menettelyä hyvin moitittavana.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Sininauhaliitto edelleen painottaa sitä, että esityksen ja muiden eri ehdotusten yhteisvaikutuksia olisi pitänyt arvioida jo ennakkoon. Näin ei kuitenkaan ole menetelty, mikä on paheksuttavaa. Mikäli esitys astuu voimaan, on myöhemmin kuultava alan asiantuntijoita ja koottava tutkimustietoa

vaikutuksista. Erityisesti tarvitaan tietoa vaikutuksista niihin kohderyhmien osalta, joihin muun muassa Sininauhaliitto on lausunnossaan osoittanut vaikutusten kohdentuvan.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Hallituksen tavoitteena on leikata työttömyysturvasta 339,7 miljoonaa euroa jo ensi vuoden aikana. Hallituksen toimien työllisyysvaikutuksiksi on arvioitu noin 20 000 henkilöä. Sininauhaliitto ei usko työllisyysvaikutusten arvioon. Hallituksen esitys työssäoloehdon pidentämisestä ja -kertymistä koskevista muutoksista yhdessä muiden työttömyysetuuteen kohdistuvien muutosten kanssa tulee merkittävästi heikentämään vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja toimeentuloa.

Sininauhaliiton lausunto perustuu pitkäaikaiseen kokemukseen. Esityksen työllisyystavoitteet eivät ole realistisia eivätkä ne näin ollen toteudu. Näkemyksemme mukaan esitetyt muutokset tulevat kasvattamaan toimeentulotuen ja muiden palveluiden tarvetta. Kannamme suurta huolta siitä, että esityksen vaikutukset kohdentuvat etenkin henkilöihin, jotka jo nyt ovat vaikeassa työmarkkina-asemassa ja joiden työllistyminen on mahdollista vain palkkatuella (5 kk tai 10 kk) tai niihin, jotka tekevät lyhytaikaista, osa-aikaista tai kausiluonteista työtä.

Lopuksi Sininauhaliitto huomauttaa, että lausuttavana oleva hallituksen esitys yhdessä muiden suunniteltujen heikennysten kanssa lisää eriarvoisuutta ja vahvistaa yhteiskunnan polarisaatiota.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry